

De wereld van Polen en Poolse jongeren en kinderen in Nederland

Over de auteur

ErnstJan Stroes is een Nederlandse remigrant uit Polen, die zelf in de periode van 1992 tot en met 2002 in Polen heeft geleefd en gewoond. De Stichting Den Haag & Midden-Europa (voorheen de Stedenband Den Haag -Warschau) is dagelijks bezig met het verbeteren van de integratie en kansen van arbeidsmigranten in Den Haag, een populatie waarbinnen de Polen de grootste groep zijn. De activiteiten van de stichting richten zich op; het ondersteunen van migranten die in de problemen zijn geraakt, het informeren van arbeidsmigranten uit de Midden-Europese landen over hun rechten en plichten, het organiseren van laagdrempelig integratie bevorderend onderwijs (taalcursussen voor volwassenen) en het organiseren van evenementen en activiteiten die de cultuur en de gemeenschap van migranten toont aan andere stadsbewoners.

Inleiding

Deze paper gaat ten eerste in op het Pools zijn. Op de cultuur en achtergronden van de migranten en waar ze vandaan komen. Ook is er een onderdeel over de maatschappelijke positie van Poolse migranten in Nederland en vervolgens volgt informatie over het Poolse onderwijssysteem en de cultuur op Poolse scholen om vervolgens wat meer inzicht te geven in de Poolse jeugdcultuur en de problemen waarmee Poolse jongeren geconfronteerd worden.

Geschiedenis

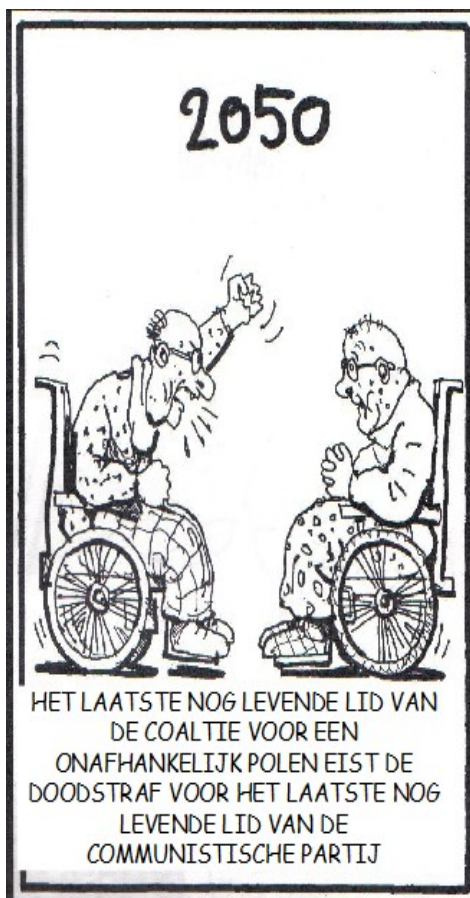
Een aantal aspecten van de Poolse geschiedenis zijn voor het kennen van de volksaard van Polen van groot belang. Ten eerste was Polen voor 1795 een land met een grote landadel. Bijna 10% van de bevolking heeft heden ten dage ergens een adellijke achtergrond. Deze adel koos een Koning voor het land, dat gebeurde tijdens een Poolse landdag een chaotisch verloopend evenement, waarin de buurlanden vaak edellieden omkochten en er veel gegeten en gedronken werd. Een van de belangrijke principes van die Poolse landdagen was het zogenaamde 'Liberum Veto' of wel dat iedere edelman op een willekeurig moment het gehele wetgevend proces kon stilleggen als hij zich in zijn rechten aangetast voelde. Dat maakte deze landdagen natuurlijk niet georganiseerder, en daar komt ons gezegde over de Poolse landdag vandaan.

Door haar ligging in het midden van de Europese laagvlakte heeft Polen geen natuurlijke grenzen met haar grote buurlanden, Duitsland en Rusland. Het land heeft dan ook vele oorlogen en bezettingen gekend en is honderde kilometers in Oostelijke en na de tweede wereldoorlog in Westelijke richting

- Eigenlijk was die oorlog op kleine schaal alleen maar de aanleiding, het ging me eigenlijk om een oorlog op grote schaal

opgeschoven. Een belangrijke factor is ook het Katholicisme. Het Pools Katholicisme is, met een aanhang van 95%, weliswaar geen godsdienst in verdrinking, het is wel een belangrijke conservatieve en ook politieke kracht zelfs in het Polen van vandaag. Voor veel Polen is het verbazingwekkend dat er ook mensen zijn die andere geloven dan het Katholicisme aanhangen.

In 1795 werd Polen volledig opgedeeld door haar buurlanden, vervolgens bestond het 123 jaar niet. In die periode hebben de Polen zich aan hun eigen taal vastgeklampt, dat maakt dat de Polen ook vandaag de dag nog een sterke band met hun taal hebben en vaak, ook al wonen ze in Nederland veel aandacht geven aan het onderwijs van hun kinderen in die eigen taal.

Vanaf 1918 volgde een korte periode waarin Polen opnieuw op de Europese kaart verscheen, waarna de Russen en de Duitsers in 1939 het land binnenvielen. Tijdens de tweede wereldoorlog werd praktisch de hele Poolse elite uitgeroeid, ook na de tweede wereldoorlog ging dat proces onder Stalin nog door en werd met veel repressie het totalitaire communisme ingevoerd. Het communisme in Polen zorgde na de oorlog weliswaar voor de wederopbouw, maar zorgde er ook voor dat mensen weliswaar een redelijk zeker maar wel zeer uitzichtloos leven leidden. Daardoor hebben veel Polen weinig gevoel voor de eigen mogelijkheden en perspectieven. In 1980 volgde na de oprichting van de vrije vakbond 'Solidarność' de staat van beleg een periode van opnieuw heftige repressie en crisis die duurde tot de omwenteling in 1989. Daarna begint de transformatie en uiteindelijk de aansluiting van Polen bij NAVO en de Europese Unie. Belangrijk is je te beseffen

bij het contact met ouders dat de meeste ouders de staat van beleg, de crisis van de jaren tachtig en het communisme in Polen hebben mee gemaakt en daar nog sterke herinneringen aan hebben.

Polen vandaag en waar komen de migranten vandaan

Afbeelding 1: Marktplaats in Kraków

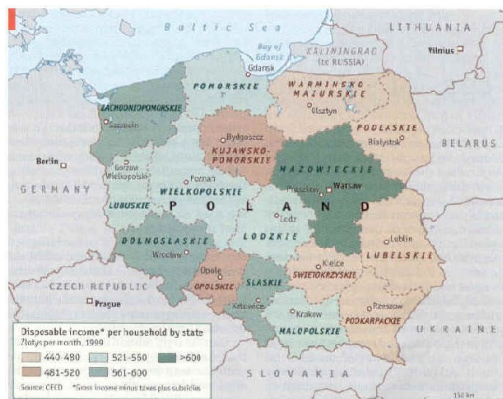
Het land Polen kennen wij veelal van foto's uit de kranten, meestal wordt daarin een arm en grijs land afgeschilderd. Maar Polen is meer, prachtige historische steden zoals Kraków, ongerepte natuur als de Biebrza vallei en het laatste oerwoud van Europa, Białowieza. Wel kent Polen vooral op het platteland veel armoede evenals in de regio's waar in het verleden veel kolenmijnen waren

en zware industrie gevestigd was. Met het saneren van die industrie is veel armoede ontstaan. De meeste mensen in Polen wonen vandaag de dag in hoge communistische flats die vaak klein en gehorig zijn. Er is sprake van grotewoningnood in de grote steden waar onvoldoende woningen bijgebouwd worden om te voorzien in de groeiende behoefte.

Polen is overigens duidelijk een land van twee snelheden. Tijdens de recente economische crisis was Polen het enige land in Europa waar nog economische groei werd genoteerd. De Poolse grote steden zijn zowel economisch als in praktische zin sterk aan het groeien. Hier ontstaan dan ook nieuwe banen en nieuwe economische activiteiten. De economische activiteit op het platteland en in de mijnbouwstreken is echter aan het afnemen dat resulteert niet alleen in migratie naar West-Europa maar ook binnen Polen zelf.

Afbeelding 2: Typische woonblokken

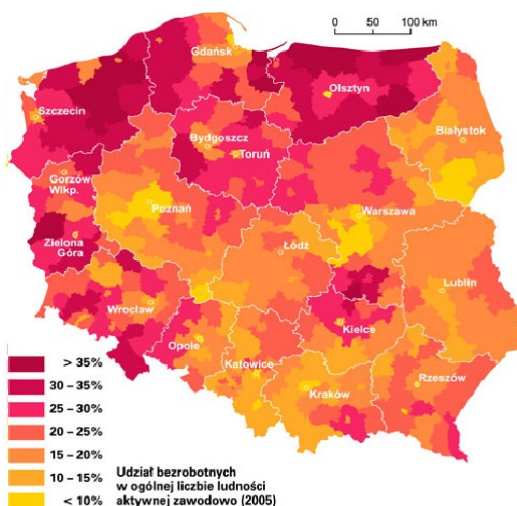
Inkomen per regio

- 440-480 = € 108-118
- 481-520 = € 118-127
- 521-560 = € 128-137
- 561-600 = € 137-147
- >600 = € 148

De armoede in Polen is niet overall even hevig. Er zijn gebieden die relatief rijk zijn. Hieronder een beeld van de gemiddelde inkomensdistributie van besteedbaar huishoudinkomen in Polen in 1999. In deze figuur zien we dat de regio Mazowiecki (rond Warschau) relatief rijk is, terwijl vooral Kujawsko-Pomorski en Opolski arm zijn. Vooral uit Opolski komen veel

arbeidsmigranten, ook al omdat hier een deel van de bevolking al voor toetreding tot de Europese Unie naar de Unie kon reizen doordat ze in het bezit waren van Duitse paspoorten.

Armoede en ook werkeloosheid bepalen vooral het beeld op het platteland van Polen. Door het communisme is de urbanisatie vertraagd en heeft Polen te maken met een veel te grote plattelandspopulatie. Die populatie is bezig langzaam naar de grote steden te trekken. Werkeloosheidscijfers vooral op het platteland zijn dan ook schrikbarend gemiddeld ligt de werkeloosheid in Polen rond de 15% maar in de kleine dorpen is

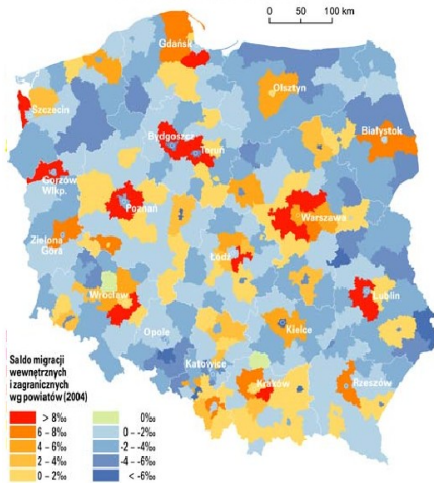

Aantal werklozen op de actieve beroepsbevolking in 2005

meer dan 30% geen uitzondering. Het mag dan ook geen verbazing wekken dat de plattelandsbevolking en de bevolking uit de voormalige mijnbouwstreken in sommige gevallen naar West-Europa trekt. Opvallend is dat de mate van urbanisatie Polen ook onderscheidt van de andere voormalige communistische landen. Polen heeft tijdens het communisme geen landbouwhervorming gekend en ten tijde van de omwenteling lag de urbanisatiegraad gelijk aan die van Nederland voor de tweede wereldoorlog. Uit

vergelijking van statistische data blijkt bovendien dat de percentages economisch inactieve op de totale bevolking op het platteland zeer groot zijn in sommige dorpen wel 60% van de totale volwassen populatie. Dat dit niet meer als werkeloosheid wordt genoteerd heeft er vooral mee te maken dat een groot deel van de economisch inactieve niet meer geregistreerd staat als werkeloos.

Migratie vindt zoals gezegd ook binnen Polen plaats. Vooral vanuit de dorpen naar de grote steden. Deze migratie zien we in de volgende figuur. Nederlandse onderzoekers signaleerde tot op heden geen typische herkomstgebieden van Poolse arbeidsmigranten

Migratie saldo's in promille

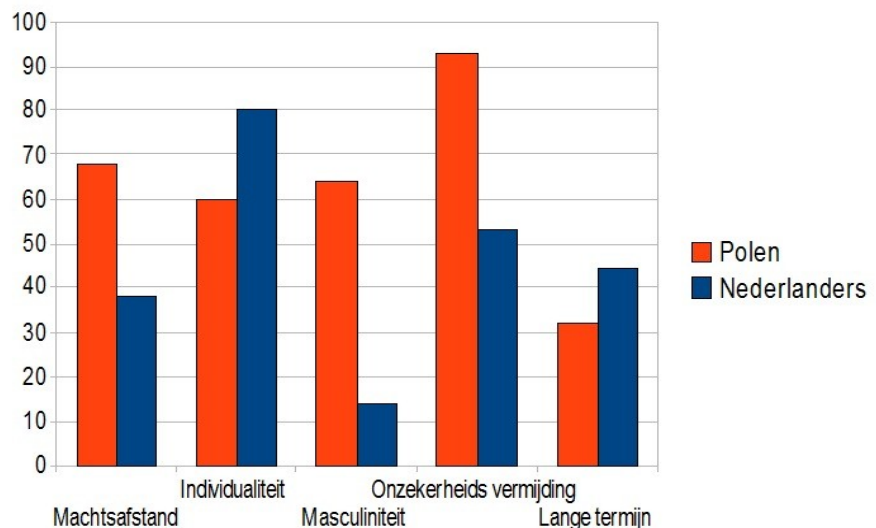
in Nederland. In zekere mate klopt dat met het migratie beeld met dien verstande dat de meerderheid afkomstig is uit de Poolse plattelandsgemeenten. Op het Poolse platteland zijn spookdorpjes geen uitzondering meer, de ontvolking vind plaats in een hoog tempo. Overigens geven veel in Nederland wonende Polen, als er naar hun plaats van herkomst gevraagd wordt de dichtstbijzijnde grote stad op, wat het voor onderzoekers nog eens extra moeilijk maakt om een goed beeld van de herkomst van Poolse migranten te krijgen. Poolse data geven

echter aan dat het vooral gaat om migranten van het platteland, uit de kleine dorpen en steden. Overigens is in de figuur goed te zien hoe ook uit de steden mensen migreren dit heeft echter vooral te maken met effecten van stadsuitbreiding en de behoefte aan meer woonruimte van de stedelijke elite(mensen vertrekken uit de stad maar vestigen zich in de direct omliggende dorpen).

Samenvattend kan gesteld worden dat we in Nederland vooral te maken hebben met migranten van het Poolse platteland of uit de mijnbouwgebieden in het zuiden rond Katowice.

Als het gaat om cultuur van de Polen, zijn er op basis van de culturele dimensies van Hofstede een aantal belangrijke verschillen te zien tussen Polen en Nederlanders. In het bijgevoegde figuur komt dit goed tot uiting. Ten eerste scoren Nederlanders lager op de dimensie machtsafstand. Dit betekent dat Nederlanders een kleinere machtsafstand hebben en dus minder hiërarchisch zijn ingesteld. Polen hebben veel meer respect voor autoriteit dan Nederlanders, dit is voor een deel ook een factor die bepalend is voor hoe Poolse kinderen en ouders zich gedragen ten opzichte van leraren. Het verminderen van de machtsafstand (informelere omgangsvormen) resulteert bij Polen vaak in de veronderstelling dat alles mogelijk is.

Qua individualiteit scoren Nederlanders weer hoger dan de Polen

identificatie

met de eigen groep of een groep in het algemeen is voor Polen belangrijker dan voor Nederlanders.

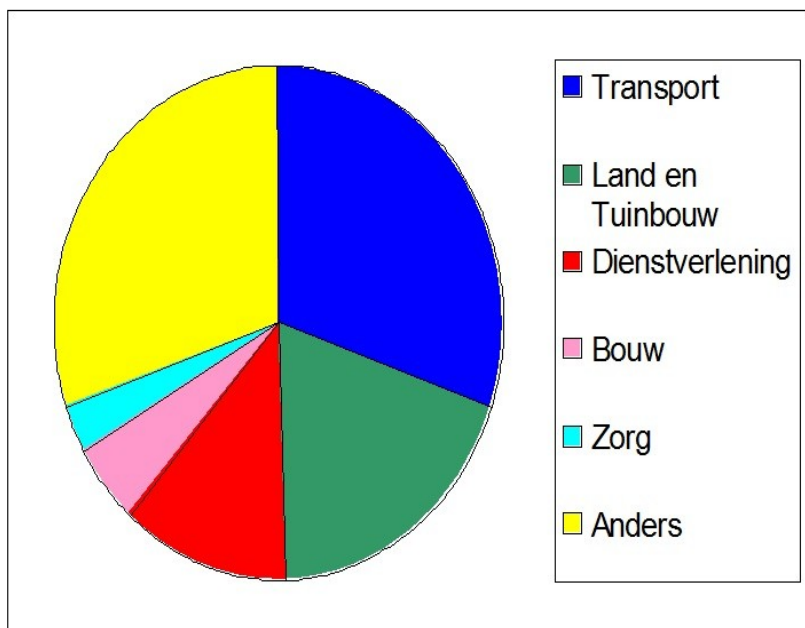
De Poolse cultuur scoort absoluut hoger op masculiniteit. Polen zijn in het algemeen dus veel competitiever dan Nederlanders. Belangrijk is het voor Polen om boven de massa uit te steken en goed te presteren, waarbij het natuurlijk wel zo moet zijn dat de nagestreefde doelen onderscheidend zijn voor de groep waarmee men zich identificeert (Vaak vormt de schakelklas niet de belangrijkste referentie voor prestaties, ook al omdat competitiviteit redelijk sterk uit het Nederlandse schoolsysteem wordt geweerd).

Polen scoren hoog op onzekerheids vermijding en zijn wat dat betreft vergelijkbaar met Duitsers. Ze vinden het niet prettig als zaken niet zo gaan als ze gewend zijn en verwachten een grote mate van zekerheid in het leven.

Verder is het opvallend dat Polen veel lager scoren op lange termijn denken. Dit resulteert in een mindere spaarzaamheid en het in mindere mate nastreven van hogere doelen. Het lijkt veel te maken te hebben met het communistisch verleden waarin plannen meestal weinig zinvol was, ook armoede resulteert in een verminderd nut van plannen. Men neigt ertoe van dag tot dag te leven.

Polen in Nederland

Na de toetreding van Polen tot de Europese Unie is er een grote onverwachte toestroom van Polen naar West-Europa op gang gekomen. Vandaag de dag wonen er bij benadering ongeveer 200.000 Polen in Nederland. Het officieel aantal bij het CBS geregistreerde Polen lag in januari 2009 op 70.000, echter gezien het grote aantal niet geregistreerden wordt het werkelijke aantal op 3 a 4 keer zoveel geschat. Door de vaak illegale en semi-legale huisvesting is het moeilijk precieze getallen te noemen. In eerste instantie ging het om jonge mannen die hier kwamen om zwaar lichamelijk werk te verrichten en vrouwen die in het huwelijk traden met Nederlandse mannen. Vandaag de dag zijn er ook steeds meer complete gezinnen die naar Nederland komen, compleet met kinderen. Alleen Den Haag zag over de periode van 2009 naar 2010 al een toename van 50% van het aantal Poolse kinderen dat aan Nederlandse scholen onderwijs volgde. De populatie is nogal wisselend maar in ieder golf migranten zijn er weer mensen die zich permanent willen vestigen. Door hun vaak zwakke sociaal-economische positie zijn de Polen echter gedwongen zich te concentreren in gebieden waar ook in noodgevallen gemakkelijk aan werk te komen is, zoals in de omgeving van de kassen van het Westland, De Bollenstreek, Noord-Limburg met veel aspergeteelt en rond de slachterijen in Oostelijk Noord-Brabant. Typische concentratie gebieden zijn Den Haag en omgeving, de Rijnmond, Drechtsteden, Eindhoven, Oss, Heerlen en Venlo. Het is echter een vergissing te veronderstellen dat Polen alleen in de landbouw en slachterijen werkzaam zijn uitzend werk in deze sector geldt ook voor de Polen als inferieur, maar werk in deze sectoren geldt als noodoplossing bij baanverlies in beter betalende sectoren, belangrijk omdat de

meeste Polen geen recht hebben op een uitkering. Als het gaat om werk dan werkt 85% van de Polen niet in vaste dienst, dus als zelfstandige zonder personeel, of meestal als uitzendkracht op een tijdelijk contract. De werktijden resulteren in een gemiddeld aantal gewerkte uren van 41,6 uur per week maar langere werkweken zijn onder Polen geen uitzondering. Gemiddeld verdiende de Polen een bedrag van rond de € 1.000 netto per maand, het 'afromen' van dat inkomen is door malafide en ook legale uitzenders echter eerder regel dan uitzondering. De lange werktijden en de lage inkomens creëren extra problemen in de ouderbetrokkenheid en het opvoeden van kinderen.

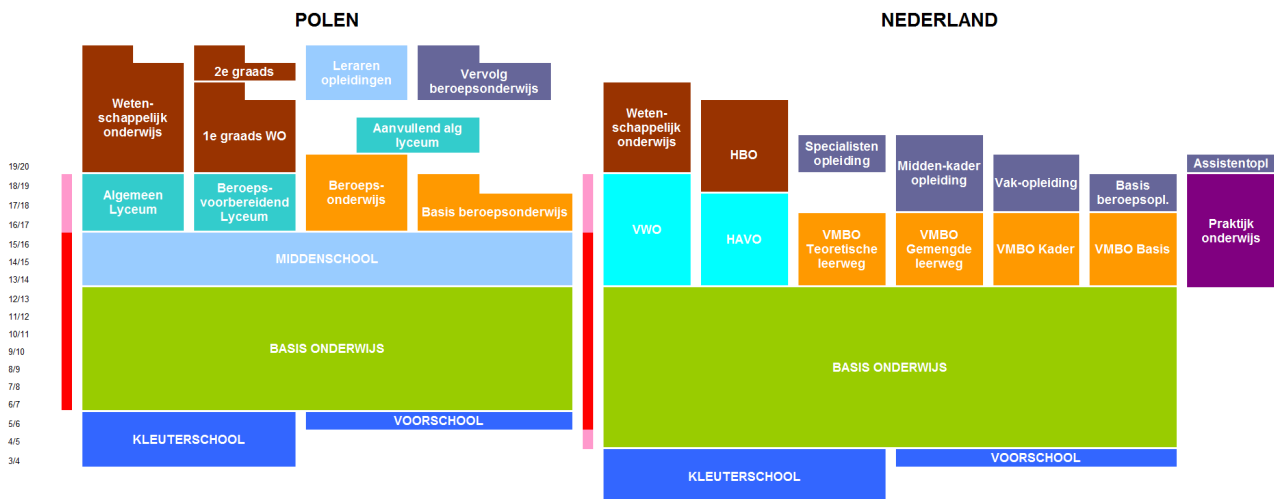

Afbeelding 3: Typische huisvesting in Nederland

Uit een in een enquête-onderzoek bevroegde Polen (waaronder dus niet officieel geregistreerde Polen) kwam naar voren dat het grootste deel van de Polen een woning deelt met 6 andere personen en dat 26% ontevreden is over de huisvesting. Gelukkig hebben gezinnen steeds vaker een eigen woning. Overbevolking in door Polen gebruikte woningen is echter een feit en dat zal voor gezinnen niet anders zijn, men mag er dus vanuit gaan dat Poolse leerlingen in het algemeen weinig ruimte hebben om huiswerk te doen.

Onderwijssysteem in Polen

In het volgende figuur wordt het Poolse onderwijssysteem vergeleken met het Nederlandse, daarbij is de centrale positie van een brede middenschool opvallend. Deze brede middenschool wordt in Polen het gymnasium genoemd, wat wel eens verwarring onder Nederlanders veroorzaakt. Het Poolse gymnasium bereidt kinderen echter voor op vervolg onderwijs in het wetenschappelijk voorbereidend onderwijs of het beroepsonderwijs. De Poolse middenschool eindigt met het zogenaamde 'volwassenheidsexamen' in het Pools de 'matura genaamd'. Evenals in Nederland bestaan

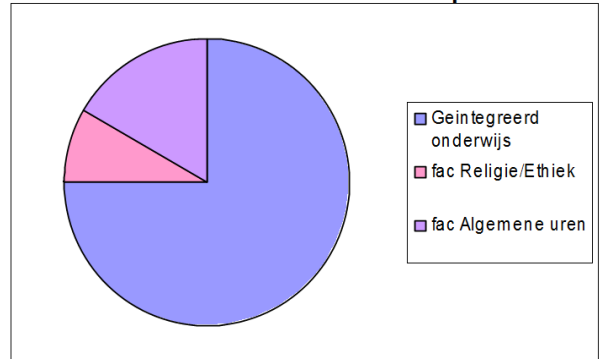

Figuur 1: Vergelijking tussen het Poolse en Nederlandse onderwijssysteem

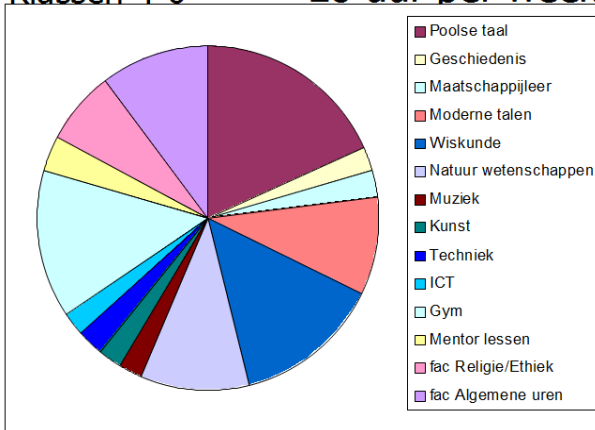
er in Polen speciale scholen voor moeilijk of anders lerende leerlingen, die worden in het figuur niet getoond. Beroepsonderwijs leidt in Polen veelal op tot specifieke beroepen en de ambachtelijke kwalificaties van in Polen geschoolde vaklieden zijn veelal hoger en specifieker dan van Nederlandse vaklieden. Een ander opvallend feit is dat in Polen de leerplicht later begint dan in Nederland, dit levert wel eens problemen op met Poolse gezinnen die net naar Nederland zijn verhuisd en zich nog niet bewust zijn van het feit dat hun kind leerplichtig is. In principe zijn alle Poolse scholen openbaar er komt echter sinds enige tijd steeds meer alternatief onderwijs waaronder, ook bij ons bekende schooltypen als 'vrije school', montessori en dalton onderwijs.

De eerste 3 klassen van het Poolse onderwijs lijken grotendeels op het Nederlandse onderwijs. In principe wordt er door één leraar les gegeven en wordt er veel aandacht besteed aan het ontwikkelen van basisvaardigheden als lezen en schrijven. In totaal krijgen de leerlingen 23 uur les per week.

Klassen 1-3 23 uur per week

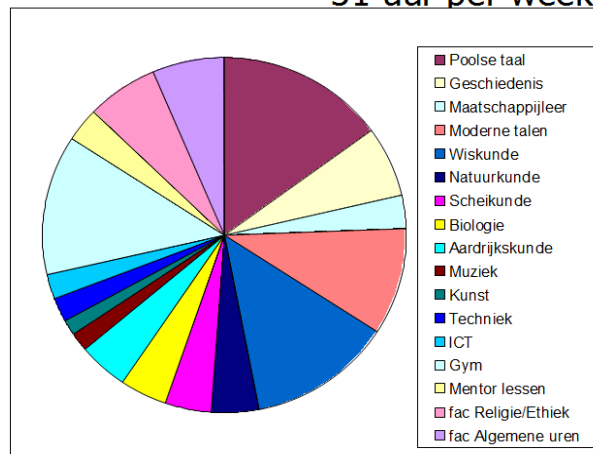
Klassen 4-6 28 uur per week

In de klassen 4 tot 6 van het basisonderwijs krijgen de leerlingen een breder aanbod aan vakken veelal vergelijkbaar met dat in Nederland en onderwezen door vakleerkrachten. Het vak religie of ethiek betreft veelal Katholiek godsdienstonderwijs gegeven door een door de school aangestelde priester, zelden wordt het gegeven door een specifiek daarvoor opgeleide vakkracht. Gemiddeld krijgen kinderen in deze klassen 28 klokuren onderwijs.

Op de middenschool krijgen de leerlingen opnieuw een breed aanbod aan vakken eveneens onderwezen door vakleerkrachten. Op de middenschool is het aantal uren toegenomen tot 31. De middenschool bereidt de leerlingen voor op het 'volwassenheidsexamen' ook levert het een start kwalificatie op voor vervolgonderwijs. De vervolgonopleidingen in Polen maken echter nog frequent gebruik van toegangsexamens een hoge score op het volwassenheidsexamen is dus nog geen garantie voor toegang tot specifiek vorm van vervolgonderwijs, hoewel dat in Polen wel steeds gewoner wordt.

31 uur per week

Na de middenschool kunnen de leerlingen naar het voorbereidend wetenschappelijk onderwijs, het vakvormend voorbereidend onderwijs of naar een van de vele vormen van beroepsonderwijs. Het onderwijs kan afgerond worden met een diploma van het beroepsonderwijs, het hoger beroepsonderwijs, of een universiteit. Evenals in Nederland zijn leerlingen tot hun 18de verplicht tot het behalen van een startkwalificatie. Overigens is opstromen in het Poolse systeem redelijk uitzonderlijk. Vooral het lager beroepsonderwijs heeft een sociaal lage status. Het aantal HBO en Universitair afgestudeerden ligt nog aanmerkelijk

lager dan in Nederland hoewel het wel aan het toenemen is.

Schoolcultuur

Hoewel met het vrijer worden van de Poolse maatschappij na de omwenteling, ook de cultuur op scholen vaak minder autoritair geworden is, blijven leraren in het Poolse onderwijs toch de spil. Het basis onderwijsprogramma en de eindtermen worden weliswaar door het Ministerie vastgesteld, het werkelijke programma wordt door de leraren opgesteld. Zij kiezen de boeken die leerlingen moeten kopen en verzorgen de lessen. De meeste leraren zijn aangesloten bij de leraren vakbond die in Polen dan ook relatief sterk is. Gemiddeld verdienen Poolse leraren ongeveer € 1.000,- per maand, dit bedrag wordt door het ministerie van onderwijs vastgesteld. Op het platteland is een leraar daardoor relatief goed betaald (grote koopkracht in vergelijking tot anderen) terwijl het voor de grote steden relatief slecht betaald is. Verder zijn Poolse leraren in onze ogen nogal autoritair, ze zijn duidelijk de baas in de klas. In het algemeen geeft men klassikaal les op Poolse scholen. Relatief veel stampwerk en veel huiswerk is de norm. Poolse scholen kennen grote klassen van gemiddeld 35 leerlingen.

Discipline is een groot goed onder Poolse leerlingen. De Poolse schoolkalender kent vele festiviteiten en gezamenlijke activiteiten. Poolse leerlingen zijn in het algemeen gedisciplineerd en worden ook zo opgevoed. Goede schoolprestaties zijn belangrijk en leerlingen worden daartoe via wedstrijden (zogenaamde school olympiades) gestimuleerd. Leerlingen die achterblijven worden in het algemeen geconfronteerd met de noodzaak tot het volgen van bijlessen die veelal door de betreffende leraar

zelf gegeven worden. Overigens blijft er relatief veel van de problemen die er op de scholen leven buiten het zicht van de leraren. Kinderen in de middenschool leeftijd signaleren de volgende problemen op school:

- Roken 81%
- Drugsgebruik 12%

- Drankgebruik 12%
- Pesten 10%
- Diefstal 9%
- Chantage 4%

De bijdrage van ouders is in het algemeen minimaal. Hoewel er wel moderne instituties als een ouderraad geïntroduceerd zijn op Poolse scholen, functioneren deze eigenlijk niet. In het algemeen zijn ouders, die zelf in een zeer autoritair systeem zijn opgevoed, niet geëquipeerd voor volwaardige deelname aan de scholing van hun kinderen. Veel ouders vinden het moeilijk om met leraren te communiceren. De 24 uren economie van Polen maakt het ook nog eens zo dat ouders een minimale hoeveelheid tijd in de opvoeding van hun kinderen kunnen steken. De opvoeding van kinderen komt dan ook grotendeels bij de scholen te liggen. Openingstijden van scholen zijn dan ook veel langer dan in Nederland en leerlingen kunnen veel van hun huiswerk op school maken.

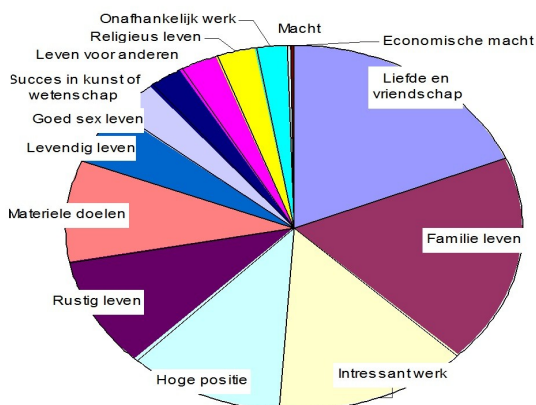
Jeugdcultuur

Poolse jongeren hebben net als Nederlandse jongeren een eigen positie in de maatschappij, verwachtingen over hun toekomst relaties met hun directe omgeving en verhouden zich op een bepaalde manier ten opzichte van alcohol, roken en drugs. Over de positie van Poolse jongeren kan gesteld worden dat Poolse jongeren vandaag de dag relatief lang afhankelijk zijn van hun ouders, als dat niet mogelijk is moeten ze eerder van school. De meeste Poolse jongeren, 81%, leven in een compleet gezin. Bijzonder is dat 14% één of beide ouders in het buitenland heeft. Poolse jongeren zijn vrij materialistisch ingesteld en ook hun ouders bevorderen dit materialisme. Veel van de Poolse leerlingen die hier onderwijs volgen worden relatief verwend. Dat heeft zijn oorzaak in de opvoeding van hun ouders, die zijn opgegroeid in een tijd en cultuur waar allerlei zaken moeilijk beschikbaar en verkrijgbaar waren. Veel migranten ouders zullen er alles aan doen om hun kinderen een welvaartsniveau te garanderen vergelijkbaar met dat van hun klasgenoten ook als zijn ze daar financieel maar in beperkte mate toe instaat zijn. Voor alle migranten geldt overigens dat 'de toekomst van hun kinderen' vaak het motief is dat een relatief zwaar migranten bestaan draaglijk maakt. Als we de tabel hierboven bekijken zien we dat er in het bezit van bepaalde zaken onder jongeren in Polen eigenlijk niet zoveel afwijkt van jongeren in Nederland, terwijl Polen in het algemeen toch aanzienlijk minder welvarend zijn.

mobiel	96%
fiets	82%
audio	78%
computer	73%
mp3	66%
televisie	60%
dvd	51%
video	49%
satelliet tv	36%
rolschaatsen	29%
muziek instrument	22%
auto	16%
skis	15%
brommer	12%

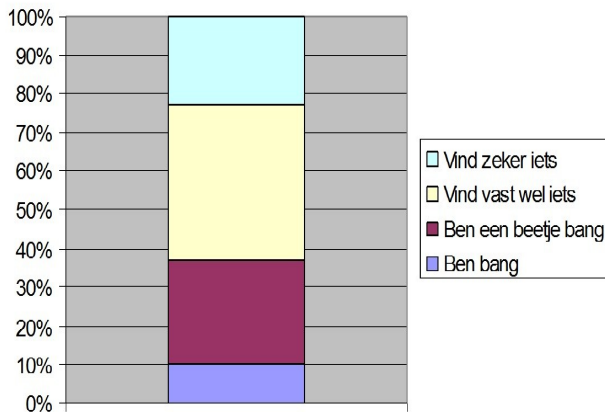
Veel migranten ouders zullen er alles aan doen om hun kinderen een welvaartsniveau te garanderen vergelijkbaar met dat van hun klasgenoten ook als zijn ze daar financieel maar in beperkte mate toe instaat zijn. Voor alle migranten geldt overigens dat 'de toekomst van hun kinderen' vaak het motief is dat een relatief zwaar migranten bestaan draaglijk maakt. Als we de tabel hierboven bekijken zien we dat er in het bezit van bepaalde zaken onder jongeren in Polen eigenlijk niet zoveel afwijkt van jongeren in Nederland, terwijl Polen in het algemeen toch aanzienlijk minder welvarend zijn.

In afbeelding 4 zien we de levensdoelen van Poolse jongeren. In dit figuur zien we een aantal zaken die specifiek zijn voor Poolse jongeren. Ten eerste verklaart een aantal jongeren een religieus leven tot doel van zijn leven evenals

Afbeelding 4: Levensdoelen van Poolse jongeren

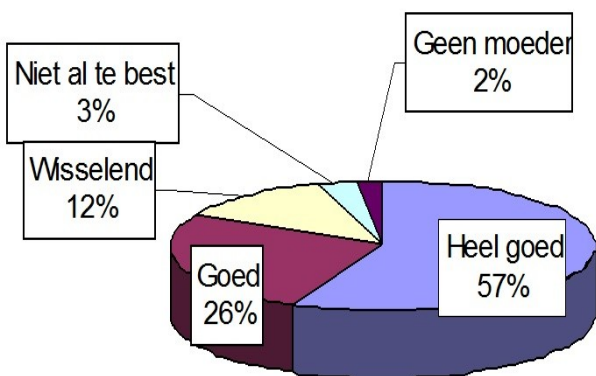
leven voor anderen is dit een substantiële categorie. Verder zijn materiële en status doelen populair. Het grootste deel van de jongeren ziet echter een goed familie leven, liefde en vriendschap en interessant werk als de belangrijkste doelen van het leven.

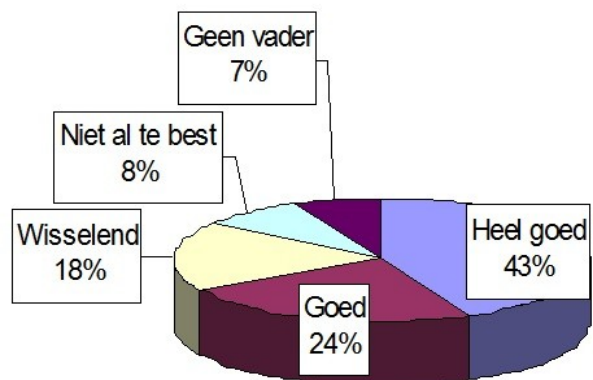
Afbeelding 5: Vooruitzicht op werk

Als het gaat om het vinden van werk is de stemming onder Poolse jongeren gespannen. Bijna 10% is bang na school geen werk te kunnen vinden. Nog eens 25% is daar een beetje bang voor. Slechts 22% is helemaal zeker dat ze wel werk zullen vinden. Dit vindt ook zijn weerslag in hoe Poolse jongeren reageren op de vraag: 'Wat te doen als je nu een goede baan aan geboden krijgt?', 36% vindt dat je dat werk dan meteen moet aannemen slechts 32% gaat voor het halen van een diploma, de rest weet het niet.

Als het gaat om de relaties met mensen in hun directe omgeving dan zijn Poolse jongeren zowel jongens als meisjes sterk gefocust op hun moeder. 83% van de jongeren heeft een goede tot heel goede relatie met de moeder in hun gezin. Terwijl 67% een goede tot heel goede relatie met de vader onderhoudt. Slechts 3% heeft een niet al te beste relatie met zijn of haar moeder tegen 8% met de vader.

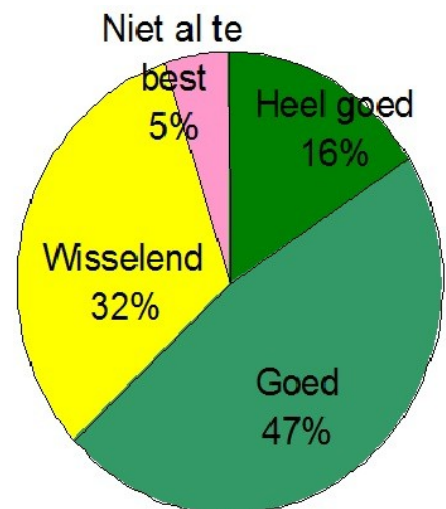
Afbeelding 6: Relatie met Moeder

Afbeelding 7: Relatie met Vader

Waar het gaat om de relatie met leraren heeft slechts 16% met hen een heel goede relatie met hen en 47% een goede. Verder heeft 32% een wisselende relatie met de leraren en 5% een niet al te beste relatie met leraren. Het beeld van de relaties met vrienden is daar in tegen zeer positief, 87% heeft een zeer goede tot goede relatie met vrienden.

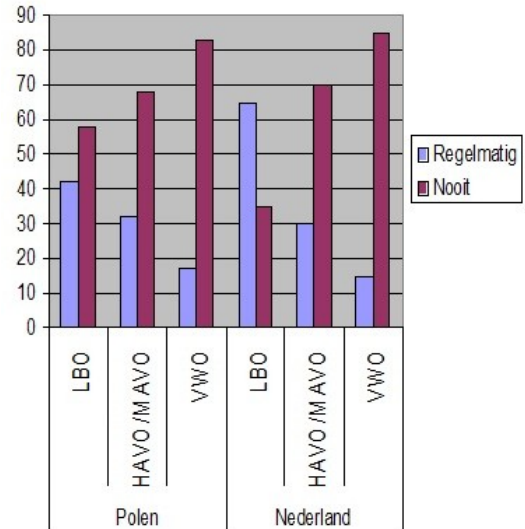
Waar het gaat om problemen waarmee Poolse jongeren geconfronteerd worden dan heeft van alle geënquêteerde jongeren 29% wel eens te maken gehad met een bekende die van huis weg was gelopen en 23% heeft een bekende die zelfmoord heeft gepleegd of een poging tot zelfmoord heeft gedaan. Van alle Poolse jongeren volgt 84% bijles. Bijles is op Poolse scholen een van de alternatieve extra

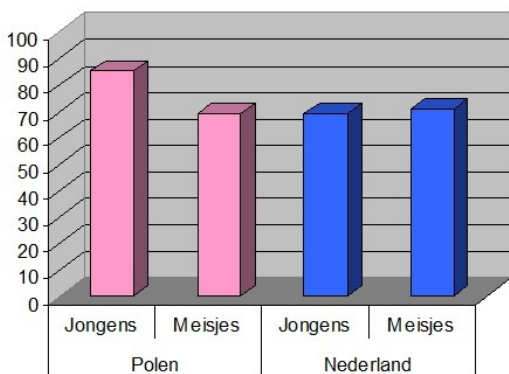
Afbeelding 8: Relatie met leraren

verdiensten voor leraren en ook een methode om slecht lerende leerlingen tot leren aan te zetten. Over seksuele relaties zijn Poolse jongeren verbazingwekkend liberaal. Sex buiten het huwelijk kan voor 63% van de jongeren. De meeste jongeren namelijk 72% vinden dat sex 'met liefde' behoort plaats te vinden, maar bijna 36% vindt dat sex zonder liefde ook moet kunnen.

Over roken en drugsgebruik zijn vergelijkbare gegevens beschikbaar over jongeren in Polen en jongeren in Nederland. Daaruit komt een beeld naar voren dat zich niet gemakkelijk laat vergelijken met de indruk die Poolse leerlingen op Nederlandse scholen geven. Als het gaat om roken dan blijkt dat eigenlijk even frequent onder Poolse als Nederlandse jongeren voor te komen. Alleen blijkt dat onder Poolse jongeren met een lagere opleiding er aanzienlijk minder regelmatig gerookt wordt dan onder Nederlandse jongeren.

Waar het gaat om het alcoholgebruik klopt het beeld beter met wat we op Nederlandse scholen zien, Poolse jongeren en dan met name jongens hebben veel vaker alcohol gebruikt of gebruiken het regelmatig, op

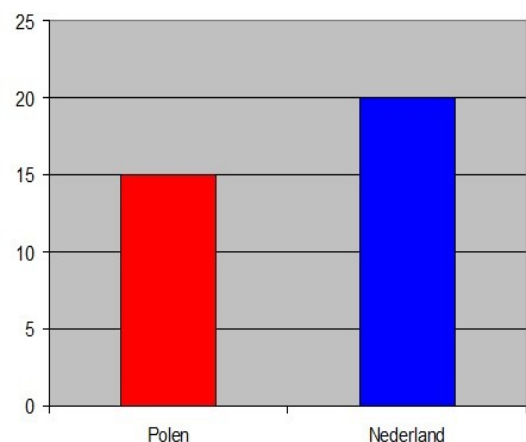

Afbeelding 9: Roken onder Poolse en tussen de 16 Nederlandse jongeren en de 18.

Ongeveer 85% van de Poolse jongens heeft wel eens alcohol gebruikt of gebruikt het tegen ongeveer 65% van de Nederlandse jongens. Bij de meisjes valt op dat de Nederlandse meisjes net iets vaker alcohol gebruiken dan de Poolse meisjes.

Afbeelding 10: Alcohol gebruik

Tot slot een weinig verbazingwekkend feit, Poolse jongeren komen aanzienlijk minder vaak in aanraking met drugs. Dit resulteert direct uit de mindere toegankelijkheid van drugs in Polen. Het is aanzienlijk minder makkelijk om in Polen drugs te verkrijgen.

Afbeelding 11: Drugs